

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Bernardini Scardaeonii Patauini Presbyteri de Castitate Libri Septem

Scardeone, Bernardino

Venetiis, 1542

Desistendum esse a colloquiis impudicis, & ab omni scurilitate uerborum
cap. xxxvi

urn:nbn:de:hbz:466:1-30433

DE RATIONE COERCE N. LIBID.

in frequentia, siue in solitudine, seu in foro, siue in templo, semper idem inuenietur: & sibi usquequaq; cōstans, & in eodem cōsilio, atq; proposito permanens. Et propterea nō arbitror ullo pacto solitudinis desyderium sic amplectendum, ut ex eo, quis uel amicitia, uel charitatis iucundissima iura contemnat: & incurrat in eam asperitatem, & immanitatem agrestis uitae: ut omni humanitate deposita, contra hominis naturam exosus humanam societatem, & que mortales cunctos fugiat: qualem fuisse Athenis Timonem quendam ferunt: qui suapte natura ita asper, insolens, inhumanus, & hostis suis in tota uita fuit, ut mortuo sibi, in sepulchro mādauerit hoc epitaphium insculpi suae tantae indicem feritatis.

Hic sum post uitam miseramq; inopemq; sepultus.
Nomen non quæras, Dii lector te male perdant.

Habendi ergo sunt amici, sodales, duces, & comites: atque uersandum fideliter, & comiter, & amice cum omnibus: ac tantidem aliorum salus faciēda quam propria: quatenus alii nostri nos aliorum proficiamus adhortationibus, & exemplis. Sapienter Cicero, Solem inquit è mūdo tollere uidentur, qui amicitiam è uita tollunt: quā nihil à diis immortalibus melius habem? nihil iucūdius. Bonorum ergo amicitias nobis cōparemus, & improborum consortia fugiamus, & erit utrinq; laus nobis à domino: & q̄ illis non temere coniungimur, & q̄ istos non iniuriōse contemnimus: quorum alterum honestati, alterum prudentiae attribuitur.

Desistendum esse a colloquijs impudicis, & ab omni scurrilitate uerborū. Cap. XXXVI.

Colloquia insuper inhonestā, & turpia resecanda sunt, & ab obscœnis, & indignis ore sacro uerbis prorsus abstīnēdum. Haud quidem loqui decet, quod facere est criminōsum: nam quæ turpia facta sunt,

eadem non inhonesta dictu esse non possunt. Vulgare,
 & peruagatum est, quod dicit Apostolus: corrumpunt
 bonos mores cōfabulationes malæ. Et alibi Timotheū
 suum instruens sic monet. Profana autem, et inani loquia
 deusta: multum enim proficiunt ad impietatem: & sermo
 eorum, ut cancer serpit. Scite admodum, et uere: nā
 absque dubio profanus sermo de quacunque re sit ille,
 semper auditores instigat ad malum. Audiens enim hæ
 reticum falsa dogmata blasterantem, in hæreticam pra
 uitatem facile dilabitur: audiens impudicum impudica
 narrantem, mox et ipse ad lasciuiam concitatur. Contra
 uero sermo pudicus pudicum facit auditorem: et quum
 nos ipsi legimus scribimusve, aut loquimur de castitate,
 nosmetipsos, et auditores nostros reddimus pudicitia
 amatores. Porro nō tam facile potest morbosæ cūluscq;
 rei contagium inficere contactu suo, integra, et ualentia
 corpora: quā impudica, et obscœna oratio, pudicos,
 et integros mores. Paulatim quidem sensimq; rerum
 pudor per impudica uerba discutitur: ac facile in affectū
 cordis transit petulans, atq; inhonesta locutio: qua profe
 sō quicunq; assuescit, nec cum uoluerit quidem, post
 modum poterit honeste loqui. Iccirco ita sapienter ad
 monet sapiens dicens Indisciplinate loqui non assuescas
 os tuum. Et apostolus instruens Colossenses ait, Sermo
 uester semper in gratia sale sic conditus. Continendus
 ergo est sermo, ne nimia uerborum ubertate luxuriet: atq;
 que intra os ipsum præstrictis labiis, quasi oppositis ag
 geribus compescendus: ne in rapidissimi torrentis mo
 rem ripis egressus impetuose, libereq; uagetur. Quicū
 que enim in uerecundos sermones proferunt, uel audiūt
 libenter continere se diu certe non possunt, quin inuale
 scente consuetudine prolabantur uel imprudentes quā
 doq; in aliquam obscœnitatem uerborum. Quare uide
 deat unusquisque quibus de rebus loquatur, si de seriis,
 adhibeat grauitatem, si de domesticis, lenitatē: si quando

1. Cor. 15.

2. Timo. 2.

Colos. 4.
Eccle. 23.

DE RATIONE COERCEN LIBID.

de iocosis (quod perrarò fieri debet) iucunditatem: cum
 salibus uero semper non obscœnitatem aliquam, sed les
 porem, & urbanitatem commisceat. In his quoque stud
 diose cauendum, ne sermo quamuis urbanus uitium ali
 quod secretum indicet moribus latere: quod continge
 re solet, quum quid obscœni à nobis, licet perdidiculum
 fuerit, nimia hilaritate, nimioque risu profertur. Etenim
 perinde quæsi sensu quodam (ut docet Cicero) effingit
 humanos mores dicentis oratio. Nam sicut ex uerbis, &
 sermone consequimur plerumq; ut probi, & casti, & be
 ne morati esse uideamur: sic contra: quum quid minus
 honeste, aut pudice loquimur, ut lasciuu, improbiq; esse
 credamur. Est enim uetus adagiũ, quod intus habet dor
 lium olere solitum. Quam ob rem annitendum est nos
 bis, non solum ut honeste uiamus, sed etiam ut eã ora
 tionem proferamus, quam nemo iure reprehēdat: & ex
 qua nemo possit merito suspicari turpitudinem aliqua,
 aut animi aut corporis occultam delitescere in nobis. In
 mente sane quantumlibet munda oletum facit, & inquis
 nat sordida, ac temeraria scurrilitas, seu uox mollis, & tur
 pis, & indecora pronuntiatio, quo circa tam oris sermo,
 quàm uocis sonus ita formandus, ac moderandus est, ut
 nihil ex ore nostro deprehendi possit, quod dedecet.
 Is ergo modus adhibebitur in omni nostro sermone, ut
 sit semper in sensu grauitas, in uoce lenitas, in uerbis mo
 destia. Extat namq; prouerbium. Q ualis hominibus ora
 tio, talis & uita: & ita uiuere ut quenque iuuat dicere.
 Proinde socratem philosophum summæ modestiæ uis
 rum, quum esset aliquando à se quidpiam parum pudice
 necessario proferēdum, prius ab auditoribus petiisse
 ueniam ferunt, ac postea coopertum pallio uultum, præ
 pudore, uoce admodum uerecunda dixisse, quæcumq;
 fuerant in ea re ex causæ necessitate dicenda: quæ quis
 dem, & si à quo dicerentur manifeste constaret, non tam
 men dici à Socrate uidebantur. Democritus & ipse phi

Iosophus acutissimus orationem umbram esse dicebat
 actionis, ac tales fere euadere hoies solere, qualis quoti-
 dianus sermo fuerit, quo utantur. Solet. n. hoc quisq; lo-
 qui, q; amat, q; asidue cogitat, quo potissimū delecta-
 tur: & ppter ea, ita facile est deprehendere uniuscuiusq;
 animū ex sermonet: quē admodū (ut aiunt) ex unguibus
 leonē. Itaq; si de carne est sermo noster, carnales appa-
 remus, si de mundo mundani: si de cœlo cœlestes, si de
 spiritualibus spirituales: si de Christo christiani: si de casti-
 tate casti, si de militia milites: si de mercibus mercatores:
 si deniq; de impudiciis impudici: nā iuxta p̄ritū illud,
 Tractat fabrilis fabri. Nulla p̄fecto tabella, speculove tā
 clare, tāq; expresse figura corporis redditur: q̄ in sermōe,
 & in oris sono mētis imago, habitusq; relucet. Id q̄dem
 adeo uerū est, ut Socrates nuper memoratus adductū ad
 se eruditionis gratia adolescentē, decorum q̄dem aspe-
 ctu, sed diutius tacentē, ita alloqueretur, Vt te uideā ado-
 lescens, tu quoq; aliquid loquere. Probē sanē, q̄ sic ho-
 mo soleat uocis sono, ut ara tinnitu cognosci. Vnde
 Persianam illud. Pulsa dignoscere cautus, quid solidum
 crepet. At quanto magis approbandum est illud domi-
 nicum, uerbum, quod dicit. Bonus homo de bono the-
 sauro cordis sui profert bonum: & malus homo de the-
 sauro malo profert malum: quoniam ex abundātia cor-
 dis os loquitur, Facilius quidē est reperiri, qui seria quan-
 doq; & honesta loquatur, & obscœne agat: quā qui
 uerbis petulans, moribus sit honestus.

Matth. 12

Urbanitas, et sales quatenus interdū decere possint
 etiam uirum grauem. Cap. XXXVII.

Non tamen omnino improbauerim, si opportu-
 nas facetias, & honestos iocos, uelut honestate,
 seriarumq; rerum condimenta, nostris quan-
 doq; sermōibus infundamus: modo (ut dixi) id raro fiat,
 & ita urbane, ut nec auctoritas ridiculis minuatur, nec